

Průvodce Geologickým a vodním muzeem v přírodě

Proč právě zde?

Region Orlicko-Třebovsko vděčí za svůj název dvěma řekám - Tiché Orlici a Třebovce. V dávné geologické minulosti si tyto toky na své cestě na západ směrem k Labi musely razit cestu horninovými masivy, které jim v podobě mohutných valů stály v cestě. Vznikla tak hluboká říční údolí, která poznal mnohý, kdo cestoval zdejším krajem vlakem z Prahy směrem na Moravu a Slovensko. V zákrutech řek byla obnažena mohutná skalní defilé a skalní ostrovy, v blízkosti železniční tratě vznikly lomy na stavební kámen, prudké svahy jsou často rozbrázděny sesuvy, objevují se pramenní vývěry, odvodňující ohromné zásoby podzemních vod ukryté v hlubinách zdejších hornin a hledači zkamenělin nikdy neodejdou s prázdnou. Orlicko-Třebovsko je učebnicí geologie a její dílčí disciplíny hydrogeologie, již po dvě století v kraji působí význační čeští geologové, a tak není divu, že první české Geologické a vodní muzeum v přírodě vzniklo právě zde.

Geologie je obor, který vždy voněl dálkami a dobrodružstvím. Dnes je sice již prýc doba zlatokopů, hledačů drahých kamenů, rudních prospektorů či vásnívých sběračů zkamenělin, ale nastoupila doba užité geologie, s níž se řada z Vás běžně setkává. Bez inženýrsko-geologických průzkumů základové půdy nemůžeme postavit dům, silnici či telekomunikační věž, bez hydrogeologů bychom neuměli jímat a chránit zdroje podzemní vody, bez sanačních geologů bychom si neporadili s likvidací starých ekologických zátěží v průmyslových podnicích, geologičtí specialisté chrání naše obydliště před nebezpečným radonem, a tak bychom mohli pokračovat. Přestože dnešní geologie je živou vědní disciplínou, zůstává pro většinu z nás disciplinou tajemnou. Geologické pochody jsou totiž většinou skryty našemu přímému pozorování a pář hodin geologie či fyzického zeměpisu ve školních osnovách je chabou výbavou pro jejich lepší poznání. Proto přicházíme s nabídkou, která si klade za cíl obohatit především ty z Vás, kteří by chtěli roušku tajemství zemských hlubin poohlídat.

Vykročme tedy a přenesme se do doby před více než 100 miliony lety, kdy vznikaly horniny ve zdejším regionu!

Nature geological and water museum

Why right there?

The Orlicko-Třebovsko region owns its name to two rivers - the Tichá Orlice and the Třebovka. Back in the geological history, the two streams had to make their way to the west towards the Elbe through rock massifs which formed huge hills. That is how the deep river valley originated, everyone can see it while travelling through the land by train from Prague to Moravia and Slovakia. Stately rocks and rock points have been uncovered in the turns of the river, quarries of building stones have been created nearby the railway, steep slopes are often ploughed by land-slides, there appear springs draining huge amounts of underground waters hidden in depths of local rocks, and fossil-seekers never leave empty-handed. In short, the Orlicko-Třebovsko region is a textbook of geology and the branches of hydrogeology. For two centuries, outstanding Czech geologists have worked there - no wonder the first Geology and Water Museum has arisen right there.

Geology is a field which has always smelt of distant places and adventures. Gone is the era of gold-diggers, seekers of precious stones, ore prospectors, or passionate collectors of fossils today, yet the period of applied geology has come, and it is common that many of us meet this branch. Without engineering and geological research of subsoil, we cannot build a house, a road, or a telecommunication tower; without hydrogeologists, we could not collect and protect sources of underground waters; without sanitization geologists, we could not cope with the refusal of old ecological burdens in industrial companies; geology specialists protect our homes against dangerous radon, and so on. Though today's geology is live science, it remains a mysterious branch for most of us. Geological processes are generally hidden from our direct observation, and just a few lessons of geology or physical geography within the school curriculum are not enough to understand the branches better. Therefore we come with an offer which aims to enrich those of you who would like to unveil the cover of mystery of the earth's depths.

Let us start and move back to the period of about 100 million years ago when rocks of this region

Naturgeologisches und Wassermuseum

Warum gerade hier?

Region Orlicko-Třebovsko ist für seinen Namen zweien Flüssen - Tichá Orlice und Třebovka dankbar. In uralter geologischen Vergangenheit mujten diese Flüsse auf ihren Weg in Richtung Westen zur Elbe ihren Weg durch Gesteinemaschen brechen, die einen Hindernis in Form von riesigen Wällen darstellen haben. Infolgedessen entstanden hier tiefe Flussläufe, die von vielen Menschen besichtigt wurden, die durch dieses Region mit dem Zug aus Prag in Richtung Mähren und Slowakei gereist haben. In Flusskurven wurden große Felsenfelsen und Felsenzungen ersichtlich, nah von der Eisenbahn wurden die Bausteinbruchwerke gegründet, steile Hänge werden oft durch Bodenrutsche zerfucht, hier treten auch neue Quellen auf, die reiche Vorräte an Unterwasser abwässern, die in Tiefen von hiesigen Gesteinen verbirgt sind, und auch die Sucher von Versteinerungen finden hier immer noch viele Exemplare. Orlicko-Třebovsko stellt ein Lehrbuch der Geologie und ihren Teildisziplinen von Hydrogeologie dar, schon seit zwei Jahrhunderten sind im Kreise bedeutsame tschechische Geologen tätig und so kann man sich gar nicht wundern, daß das erste Geologie- und Wassermuseum gerade hier entstand.

Geologie ist ein Fachbereich, daß immer nach Ferne und Abenteuer duftete. Die Zeiten von Goldensucher, Suchern von wertvollen Steinen, Erzenprospektoren oder leidenschaftlichen Sammlern von Versteinern sind schon längst vorbei, aber die Zeit von angewandter Geologie begann, die ganze Reihe von Ihnen trifft. Ohne Bauingenieur-geologischen Untersuchungen des Grundbodens kann man kein Haus, keine Straße und Telekommunikationsturm bauen, ohne Hydrogeologen könnten wir die Quellen vom Untergrundwasser weder fassen noch schützen, ohne Sanierungsgeologen könnten wir die Entsorgung von alten ökologischen Belastungen in Industriebetrieben nicht sichern, geologische Spezialisten schützen unsere Wohnungen vor gefährlichem Radon, und so kann man noch forschreiten. Obwohl heutige Geologie eine lebendige Wissenschaftsdisziplin ist, bleibt sie für die meisten von uns eine geheimnisvolle Disziplin. Die geologischen Vorgänge sind meistens vor unserer direkten Beobachtung versteckt und ein Paar Stunden von Geologie oder physischen Geographie in den Schulunterrichtsstunden stellt nur arme Ausstattung für ihr besseres Kennenlernen dar. Deshalb bieten wir Ihnen eine Alternative an, zum deren Ziel es gehört, vor allem diejenigen von Ihnen zu bereichern, die das Geheimnis von irdischen Tiefen entdecken wollen.

Na gehen wir also und kehren uns in die Zeit vor mehr als 100 Millionen Jahren zurück, wann die Gesteine in diesem Region entstanden!

Przyrodnicze muzeum geologiczne i hydrologiczne

Dlaczego właściwie tu?

Region Orlicko - Třebovsko zawdzięcza swoją nazwę dwóm rzekom - Tiché Orlici i Třebovce. W dawnych epokach geologicznych rzeki te na swojej drodze na zachód w kierunku Łaby musiały się przebijać przez masywy skalne, które blokowały im drogę w postaci potężnych wałów. W ten sposób powstały głębokie doliny rzecze, która poznali każdy, kto jechał przez ten kraj pociągiem Pragi w kierunku na Morawy i Słowację. W zakrętach rzek zostały odstonięte potężne tarasy i ostrogi skalne, w pobliżu szlaku kolejowego powstały kamieniołomy, stoki wzgórz często roztoczyły obsunięcia, ze zboczy wytrącone liczne źródła, odwadniające ogromne zasoby wód podziemnych skryte w głębiniach tutejszych skał, a poszukiwacze skamieniałości nigdy nie odejdą z pustymi rękami. Krótko mówiąc region Orlicko - Třebovsko jest podręcznikiem geologii i hydrogeologii, już dwa stulecia w regionie działają sławni czescy geolodzy, nie można się więc dziwić, że pierwsze czeskie Muzeum Geologiczne i Hydrologiczne w Przyrodzie powstało właśnie tu.

Geologie to dyscyplina, która zawsze kojarzyła się z podróziami i przygodą. Dziś czasz poszukiwaczy złota i kamieni szlachetnych, złóż rud lub skamieniałości są już dawno za nami, teraz panuje geologia stosowana, z której spotykamy się na co dzień. Bez badań inżynierowo-geologicznych podłoża nie można wznieść domu zbudować drogi lub masztu telekomunikacyjnego, bez hydrogeologów nie potrafilibyśmy odbierać i chronić zasobów wód podziemnych, bez geologów sanacyjnych nie poradzilibyśmy sobie z likwidacją starych zagrożeń ekologicznych w zakładach przemysłowych, specjalisci - geolodzy chronią nasze miejscowości zamieszkania przed niebezpiecznym radonem, i tak dalej. Pomimo tego, że dzisiejsza geologia jest żywą dyscypliną naukową, pozostaje dla większości z nas dyscypliną pełną tajemnic. Metody pracy geologów są w większości przypadków skryte przed możliwościami bezpośredniej obserwacji a parę lekcji geologii lub geografii fizycznej w osnowach szkolnych nie umożliwiają ich lepszego poznania. Dlatego przedstawiamy ofertę, której celem jest wzbogacenie wiadomości, przede wszystkim tych z was, którzy pragną poznąć tajemnice ziemskich głębin.

Ruszmy więc i przenieśmy się do czasów mniej więcej przed 100 milionami lat, kiedy powstawały skały w tutejszym regionie!

Co uvidíte?

Na území Regionu Orlicko-Třebovsko bylo instalováno celkem 15 naučných tabulí, situovaných v místech významných geologických či vodních jevů. Kromě geologické časomíry, znázorňující historický vývoj Země, je hlavní náplní naučných tabulí popis konkrétního geologického nebo vodního jevu, který lze na lokalitě ukázat, doprovázený názornými perokresbami či grafy. Abstrakt je vyhotoven v jazyce anglickém, německém a polském. K dispozici je rovněž přehledná mapa regionu se znázorněním všech lokalit Geologického a vodního muzea v přírodě a informační servis pro návštěvníky Regionu Orlicko-Třebovsko.

What is there to see?

Round the Orlicko-Třebovsko region, fifteen information boards in total have been installed, they are situated in places of significant geological or water phenomena. Besides geological timing illustrating the development of the earth, the main objective of the boards is to describe specific geological or water phenomena, which can be shown in a particular locality, and to accompany texts with vivid pen drawings or graphs. Abstracts are available in English, German, and Polish. The map of the region with all localities of the open-air

Geological and Water Museum and information services for visitors to the Orlicko-Třebovsko region are available as well.

Following descriptions of particular stations are written only in Czech.

Was können Sie sehen?

Auf dem Gebiete vom Region Orlicko - Třebovsko wurden insgesamt 15 Lehrtafeln installiert, die an Stellen mit bedeutsamen Geologie-oder Wasserscheinungen stehen. Ausser des geologischen Zeitmessers, der die historische Entwicklung von Erde darstellt, gehört zur Hauptaufgabe der Lehrtafeln die Beschreibung von einer Geologie- oder Wasserscheinung, die auf der Lokalität gezeigt werden kann, begleitet durch übersichtliche Federzeichnungen oder Graphen. Das Abstrakt wurde in Englischer, Deutscher als auch Polnischer Sprache ausgefertigt. Zur Verfügung steht uns auch übersichtliche Regionskarte, auf der sämtliche Lokalitäten vom Geologie- und Wassermuseum in der Natur dargestellt sind, und ein Informationsservis für die Besucher vom Region Orlicko-Třebovsko.

Folgende Beschreibungen von einzelnen Standpunkten sind nur in Tschechischer Sprache angeführt.

Co można zobaczyć?

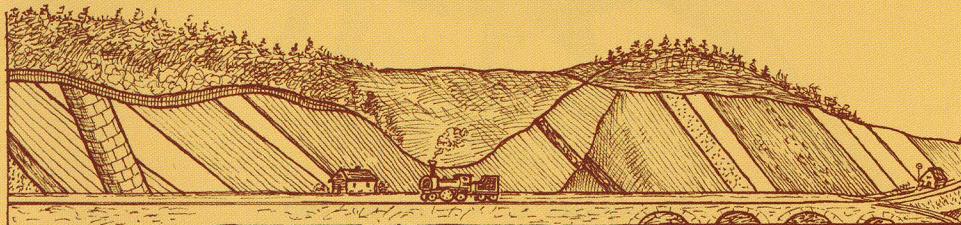
Na terytorium Regionu Orlicko - Třebovsko zostało zainstalowanych w sumie 15 tablic dydaktycznych, usytuowanych w miejscach znaczących zjawisk geologicznych lub hydrologicznych. Oprócz skali czasowej, ilustrującej rozwój historyczny Ziemi, główną treścią tablic dydaktycznych jest opis konkretnego zjawiska geologicznego lub hydrologicznego, który można ujrzeć na danym stanowisku. Opis jest wzbogacony rysunkami lub schematami graficznymi. Towarzyszący tekst jest w języku angielskim, niemieckim i polskim. Do dyspozycji jest również pogłowa mapa regionu dopełniona symbolami wszystkich stanowisk Muzeum Geologicznego i Hydrologicznego w Przyrodzie oraz serwis informacyjny dla turystów odwiedzających Region Orlicko-Třebovsko.

Następne opisy poszczególnych stanowisk są już wyłącznie w języku czeskim.

Stručný popis jednotlivých stanovišť

Stanoviště č. 1 Ústí nad Orlicí - nádraží

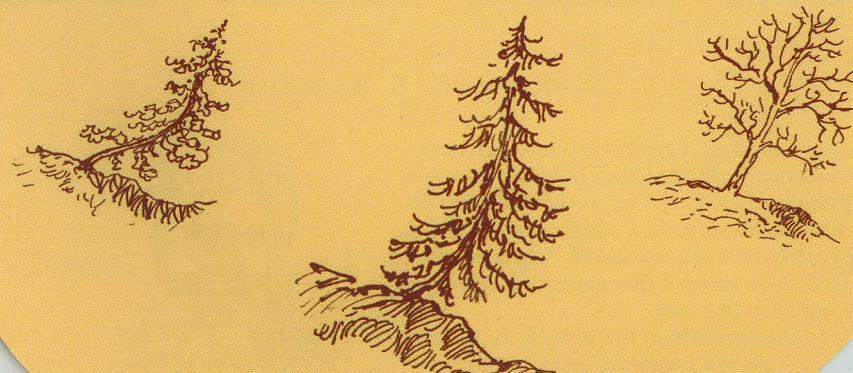
Ve druhé polovině 19. století při stavbě nového ústeckého nádraží bylo odkryto několik set metrů dlouhé skalní defilé druhohorních uloženin, v nichž se zachovalo velké množství zkamenělých živočichů, žijících v tehdejším moři. To jak popisuje zdejší horninové vrstvy význačný český geolog Dr. Antonín Frič si můžeme přečíst v jeho zkráceném dobovém záznamu z roku 1885 na úvodní naučné tabuli Geologického a vodního muzea v přírodě.

Stanoviště č. 2 Ústí nad Orlicí - Andrlův chlum

Víte proč jsou svahy nestabilní a lidově řečeno „ujízdějí“? Víte co je to opilý les, co jsou a jak se provádějí piloty? Přijedte se podívat na úbočí Andrlova chlumu nad Ústím nad Orlicí, kde skalní sesuv potráhal silnici a ta musela být zabezpečena právě pilotovou stěnou.

Na naučné tabuli se dozvete o příčinách svahových pohybů a o projevech, následcích a způsobech stabilizace sesuvů.

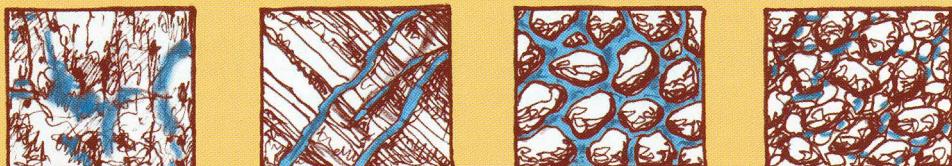
Stanoviště č. 3 Sudislav

Proč je skalní masív mezi obcemi Hrádek a Sudislav provrtán tolika dírami? Z textu naučné tabule se dozvíté, že to jsou dutiny po mořských houbách, respektive po konkrecích, spojených s výskytem živočichů, žijících na našem území před zhruba 100 miliony lety. Bylo to období, kdy na Zemi došlo k neobvyklému rozvoji nejenom mlžů, břichonožců a hlavonožců, ale nastává rovněž obrovský rozvoj plazů, především veleještěrů (dinosaura)....

Stanoviště č. 4 Džbánovec

Každý z Vás jistě slyšel o „podzemním jezerech“, která se nacházejí na mnoha místech hluboko pod zemským povrchem. Ve skutečnosti je to pouze spojity systém pórů puklin a dutin v horninovém souboru plně nasycený podzemní vodou, podobně jako je nasycen např. písek na dně akvária. Jedno z nejrozsáhlejších „podzemních jezer“ ve východních Čechách se nachází na Vysokomýtsku a o jeho vzniku a významu se dozvíté z naučné tabule.

Stanoviště č. 5 Klopoty I

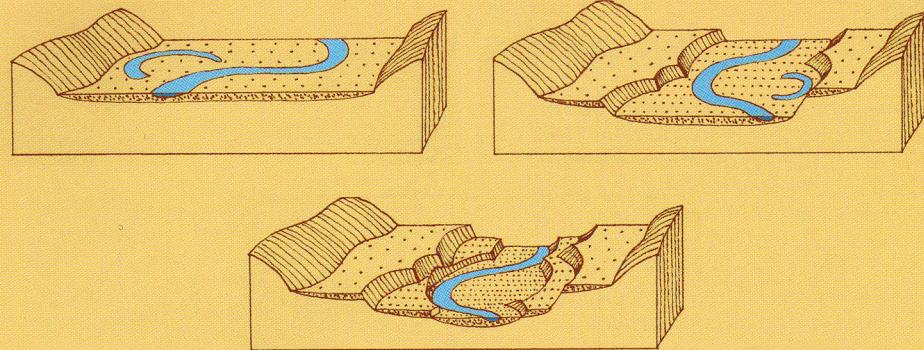
Prameny představují nejenom působivý estetický prvek v krajině, ale od dávna hrají významnou roli pro život člověka, ať již praktickou, kdy voda z pramenů sloužila k zásobování místních obyvatel, nebo roli mystickou, kdy pramenité voda nebo místo jejího vývěru byla přičítána na zázračná moc.

Naučná tabule Vás přivede ke Klopotskému pramenu, který jakoby naplnoval tuto dvojjedinou roli řady našich pramenů.

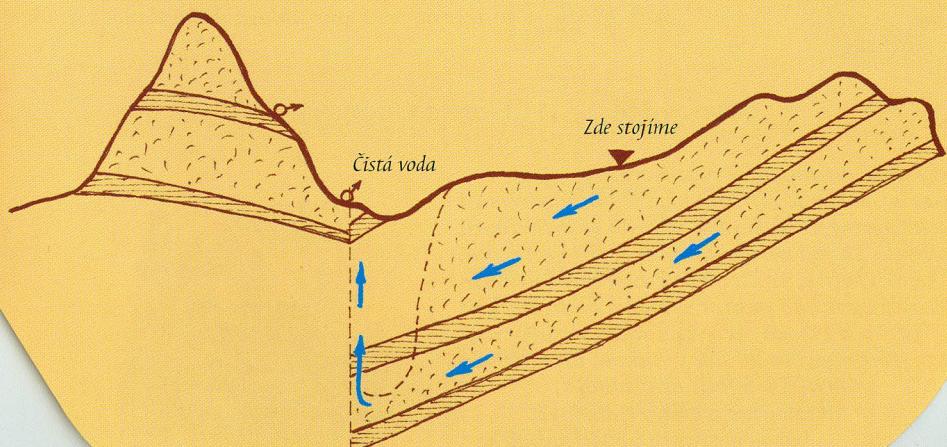
Stanoviště č. 6 Klopoty II

Hluboko zaříznuté údolí Tiché Orlice, které se před Vámi na tomto stanovišti otevře, vzniklo až ve čtvrtohorách, zhruba před jedním milionem let. O tom, jak zde řeka při postupném zahľubování se do horninového souboru zanechávala své stopy ve formě štěrkopískových teras, o tom jak meandrováním toku vznikala slepá ramena a o jiných zajímavostech se dozvíté na stanovišti, které je vybaveno odpocívadlem s výhledem na okolní mnohotvárnou krajinu.

Stanoviště č. 7 Ústí nad Orlicí - Nad letištěm

Posuny horninových vrstev v dávne geologické minulosti způsobily, že v údolí Tiché Orlice před jejím soutokem s Třebovkou se v hloubce cca 100 m vytvořila podzemní voda velmi dobré jakosti s parametry tzv. „kojenecké vody“. To je v intenzívě zemědělsky obhospodařované krajině včetně mimořádná a z naučné tabule se dozvíté, co je příčinou tohoto jevu. Poučení, krásný rozhled do okolí a instalované odpocívadlo potěší nejen Vaši duši, ale i tělo.

Stanoviště č. 8 Dolní Houžovec

Že uhlí se u nás vyskytuje na Mostecku, Ostravsku či Kladensku ví každý. Ale že i zde, na Orlicko-Třebovsku se nacházejí drobné slojky uhlí, ví málokdo. Jak a kdy toto uhlí vzniklo a jak vypadají nejstarší sedimenty české křídové pánve zachované na této lokalitě se dozvítě právě zde. A že Vás bolí nohy po namáhavém stoupání do Dolního Houžovce? Nevadí, využijte zdejšího odpočívadla, osvěžte se a...!

Stanoviště č. 9 Lanšperk

Obec Lanšperk se stejnojmenným hradem tyčícím se téměř 100 m nad údolím Tiché Orlice je nejenom významným výletním místem s nádhernou vyhlídkou do okolí, ale jeho více než sedmisetletá historie je spojena i s celou řadou bájí a pověstí. Jedna z nich, O čertově mostě, je vázaná ke geologii území, k téze geologii, která podmínila vznik skalního ostrohu, na kterém hrad stojí. Přijďte a začtěte se...!

Stanoviště č. 10 Sopotnice

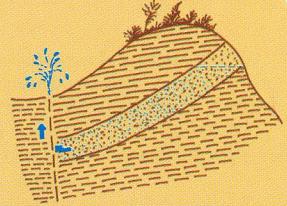
Víte, co je to úhlová diskordance? Je to jakýsi deník horninových vrstev, z něhož geolog může vyčist, co se v dávné geologické minulosti na zemském povrchu dělo, kdy území bylo zatopeno mořem a kdy bylo souši, případně jaké rostlinstvo a živočišstvo se v tom kterém geologickém údolí na Zemi vyskytovalo. Návštěva této lokality Vás navede do míst, kde si můžete na jev zvaný úhlová diskordance sáhnout!

Stanoviště č. 11 České Libchavy

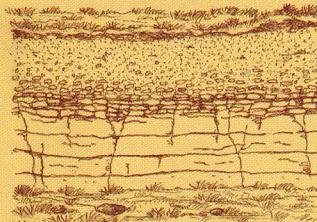
Kam s ním? Nemusíte se ptát Nerudy! Nedaleko od Vás se totiž nachází jedna z největších a nejmodernějších skládek odpadů ve východních Čechách. Za její nezávadnost vděčíme geologům. Ti našli místo, ze kterého se znečištění nemůže dostávat mimo prostor skládky, přestože okolí Českých Libchav je významnou zásobárnou podzemní vody. Jak se takové místo hledá se dozvítě z informační tabule instalované u Chaty Habřinka, kde se postarájí i o Vás žaludek.

Stanoviště č. 12 Dolní Dobrouč - Vápenka

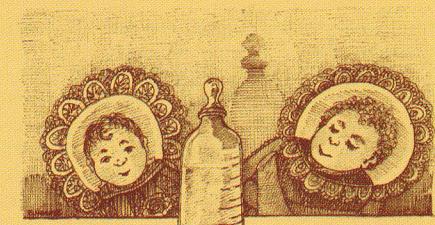
Český hydrometeorologický ústav pozoruje na území České republiky asi 1700 vrtů a přibližně 400 pramenů. Jeden z nich se nachází v malebném koutku Orlického podhůří východně od obce Dolní Dobrouč. S úžasem hledíme na skalní rozsedlinu, ze které vytéká tolik vody, že by stačila ke každodennímu zásobování několika tisíc obyvatel...

Stanoviště č. 13 Lanšperk - zastávka

Proč je hлина vlevo od zdejší tabule na břehu Tiché Orlice bělošedá a vpravo od něj hnědočervená? Proč jsou některé sedimenty žluté, jiné rezavé, zelené nebo černé? Má to na svědomí minerální složení horninových zrnu nebo i něco jiného? Přijďte a dozvítě se, že i barva sedimentu může být významným fragmentem z jeho životopisu!

Stanoviště č. 14 Dolní Dobrouč - mlékárna

Dusičnany! Je zajímavé, jak si lidé tento iont spojují s kojeneckou vodou! Je-li voda bez dusičnanů, je kojenecká! Tak jednoduché, jak se dozvítě z informační tabule, to bohužel není...

Stanoviště č. 15 Hnátnice

Chcete si nechat vyhloubit studnu? Pak asi budete hledat proutkaře. O tom, jak je možné, že i v dnešním přetechnizovaném světě sí tato „šarlatánská“ profese stále nachází své místo na slunci pojednává naučná tabule umístěná u studny původního vodovodu v Hnátnici. Využijte odpočinku pod starou vrbou, vezměte do ruky jednu z připravených virguli a projděte se nad studnou!

